

אל מול פני המנורה

בעקבות ספר "משנת תורה" פי' הלכתי על התורה ע"י הרב המחבר ר. מ. ש. שליט"א

שאין הקב"ה צריך לאכילה וככותב (תהלים נ, ט-יב) "לא אקח מביתך פר ממכלאתיך עתודים... אם ארעב לא אמר לך כי לי תבל ומלאה".

ונ' לפרש, שקרבנות יש צד שהם צורך גבוה, להחזיר הבראה למקורה, כדכתיב "קרבני לחמי לאיש", וביאר המהר"ל "כי כאשר הוא ית' הכל, וכל הנמצאים שבים אליו הרי הוא בלתי חסר, וחפץ הוא ית' לזכות את האדם שהוא יעשה זה בפועל שלו" (גבורות ה' פ"ט). ויסוד הדבר בדברי הרמב"ם ע"פ "אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם (תצוה כט, מו) - יש בענין סוד גדול, כי כפי ששט הדבר השכינה בישראל צורך הדיוט ולא צורך גבוה, אבל הוא כענין שאמר הכתוב ישראל אשר כב אתפאר (ישעיה מג א) ". כלומר שיש צד שהאדם מוסיף בעבודתו בצורך גבוה להתפאר בישראל.

אבל המנורה אינה כקרבן הבא להחזיר את הנברא למקורו ע"י מעשה ההקרה, אלא להיפך שיקבל האדם את האורה ממקורה, וישפיע אותה בעולם. ולכן אמרו (ויקרא רבה לא, ז) "א"ר חנינא חלוונת הוי לבית המקדש ומהם היתה אורה יוצא לעולם שנאמר (מלכים א ו) ויעש לבית חלוני שקופים אטומים, שקופות אטומות היו, מקטינות מבפנים ומרחיבות מבחוץ, הפוך מן הנהוג שהחלוונות רחבות מבפנים]. כדי להוציא אורה לעולם". והמנורה באה להראות שבית המקדש הוא "אורו של עולם" (ב"ב ד.ז). וכן תקנת נר חנוכה נגד המנורה להזליק מבחוץ ולהראות את אור התורה לכל.

ואמרו (שבת כב:) "מתיב רב ששת: מחוץ לפרוכת העדת יערוך, וכי לאורה הוא צריך, והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו. אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל". וכן אמרו (שמות רבה לו, ד) "הקב"ה מאיר לעולם דכתיב (יחזקאל מג) והארץ האירה מכבודו, ואמר לישראל ויקחו אליך שמן זית זך הוי 'למעשה ידך תכסוף' (איוב יד, טו). כלומר הקב"ה חפץ וכוסף לפעולתן של בני אדם שהם מעשי דיו. לימדו בזה שאור המנורה הוא תוספת שעם ישראל מוסיף על התורה, בבחינת תורה שבע"פ, שהיא מצד אחד חכמה אנושית לפי שכל בני אדם, אלא שכולה שואבת מהתורה עצמה.

ומקור האורה מן הארון, כששמו הוא לשון אור, ולכן הדגישו שאין הדלקת המנורה להוסיף אורה, אלא לקבל אורה. ולכן הקפיד שיהיו הנרות פונים לארון שממנו מקור האורה. ומה שנתן לישראל הוא את הזכות לקבל את האורה ממקורה שהוא הארון, שבו תורה שבכתב, ולהאיר אותה לעולם, באמצעות תורה שבע"פ המסורה לישראל, ולזה רומזת המנורה שיש בה נר אחד הפונה לקדש הקדשים אל הארון, וששה נרות הפונים אל אותו נר וגם אל הארון. כענין ששה סדרי משנה המבארים את התורה שבכתב.

ומצאנו שכל חלקי המנורה הם רמז לחכמת תורה שבע"פ, האור עצמו תמיד הוא רמז לחכמת התורה. "נר מצוה ותורה אור" (משלי יג, כ). וזה גם ענין השמן, כמו שאמרו (מנחות דף פה:) "ויקח משם אשה חכמה - מאי שנא תקועה? אמר רבי יוחנן: מתוך שרגילין בשמן זית, חכמה מצויה בהן". וכן במנורה עצמה נרמז ענין החכמה, אמרו (בראשית רבה צא, ט) "בשעה שהיה אדם אומר דבר מותקן לפני ר' טרפון היה אומר: כפתור ופרח". ונמצא שכלל ענין הדלקת הנרות במקדש הוא להאיר את חכמת התורה, וכמשיא "הרועה שיחכים ידריס וסימנך מנורה בדרום" (ב"ב כה:).

ולכך היתה ההתנגדות של היונים שלא יתייחדו ישראל בחכמת התורה הבאה בהשפעה של נבואה, ובאו להגביר את החכמה הטבעית החיצונית. ולשם כך טימאו כל השמנים, כאילו חכמת התורה היא ג"כ חיצונית. ובענין זה באה ההוראה שניתנה בעשיית המנורה ובהדלקת הנרות, לכיון את הנרות עצמן, וגם את הפתילות אל קדש הקדשים, להורות שהאור הפנימי שהוא הגנוז בקדש הקדשים הוא המאיר אל הנרות, ומשם לוקחים ישראל את חכמתם שהיא תורה שבע"פ המושפעת מהאור הגנוז בתורה שבכתב.

נאמר בתורה פעמיים שיש לכיון את ששת הנרות של המנורה אל הנר האמצעי. בפרשת תרומה (כה, לו) "והעלה נרותיה והאיר אל עבר פניה". ובפרשת בהעלותך (ח,ב) "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה". ופסק הרמב"ם (בית הבחירה ג,ח) "ששת הנרות הקבועים בששת הקנים היוצאים מן המנורה, כולן פניהם לנר האמצעי שעל קני המנורה. וזה הנר האמצעי פניו כנגד קדש הקדשים, והוא הנקרא נר מערב".

מכך שכתב דין זה בעשיית המנורה, משמע שהנרות עשויים כלפי האמצעי בעיקר קביעותן בגוף המנורה. וכן רש"י (בפ' תרומה ובגמ' מנחות צח:) כתב "עשה פי ששת הנרות שבראשי הקנים היוצאים מצידיה מסובים כלפי האמצעי, כדי שיהיו הנרות כשתדליקם מאירים אל עבר פניה". מבואר שכיוון הנרות לאמצעי הוא דין **בעשיית המנורה**.

אמנם בפ' בהעלותך משמע שהדין נאמר לאהרן בעת **הדלקת המנורה**, שבכל פעם שמדליק את הנרות, יערוך את הפתילות לכיון הנר האמצעי. וכן בפרש"י "שלושת המזרחים פונים למול האמצעי הפתילות שבהן, וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי". מבואר, שזו הוראה לכהן המדליק, שצריך לכיון הפתילות שיהיו לצד האמצעי, ולא כלפי מעלה או לצד אחר.

ויש לשאול, אם ששת ולפניו פונים לאמצעי, מה שייך עוד נטיית הפתילות בשעת ההדלקה. ובהכרח שששת הנרות רק מוטים אל האמצעי, אך פונים גם לכיון הפרוכת, ולכן שייך גם הנטיית פתילות. ושניהם מצוה שיטה את הנרות בעשיית המנורה, ושיטה עוד יותר את הפתילות בשעת הכנתן להדלקה.

וראיה לכך שרק מטה את הנרות אל האמצעי - מלשון הפסוק "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות", מבואר שכל **שבעת** הנרות צריכים הטיה אל 'פני המנורה'. ולכאורה רק ששה פונים למול גוף המנורה והאמצעי מאיר כלפי מערב לפרוכת. בתשובת ריב"ש (ת"י הקשה כן, וביאר למ"ד (מנחות צח:) שהמנורה מונחת צפון ודרום, ומקבילה לפרוכת, והאמצעי פונה לפרוכת, והאחרים אינם פונים לגמרי כלפי האמצעי, אלא מצדדים פניהם לפרוכת ולאמצעי. וכן לשון הברייתא "מצדד פניהם כלפי נר מערבי, ונר מערבי כלפי שכינה" (מגילה כא:). ולשון 'מצדד' הוא הטיה קצת. ולפ"ז פי' "מול פני המנורה", הוא לכיון אותו מקום שהאמצעי פונה אליו דהיינו לפרוכת, ונמצא שכל שבעת הנרות פונים לנקודה אחת.

וזה גם הפי' "והעלה נרותיה והאיר אל עבר פניה" (תרומה כה, לו) לא אמר 'אל פניה', אלא אל עבר אותו מקום שפונים פניה, וזה המקום שמול האמצעי בפרוכת, ונמצא שפני כל שבעת הנרות אל מקום אחד. (וע' גור אריה (במדבר ח,ג). וכל זה כדעת רבי אליעזר בר"ש שהמנורה בין צפון לדרום, ומאירה לצד הפרוכת. וכן פסק הרמב"ם (בית הבחירה ג,יב) "נרות המנורה כנגד רוחב הבית בין הצפון ובין הדרום". ולדעת רבי מנחות צח: שהנרות עומדין מזרח ומערב יתפרש ענין זה עצמו ביחס לשולחן שממול המנורה.

ומבואר לדברינו שהפסוק בפ' תרומה מדבר על עשיית המנורה שתהיה באופן שיאיר לעבר פניה. והפסוק בפ' בהעלותך מדבר באופן ההדלקה, וזהו דין נוסף שיכיון את הפתילות יותר לכיון האמצעי.

טעם כיוון הנרות לאמצעי - לא לאורה הוא צריך

כתב רש"י בפ' בהעלותך (ח,ב) "הפתילות למול האמצעי, ולמה? שלא יאמרו **לאורה הוא צריך**". והכוונה שמתוך שאינו מפזר אורה בבית אלא למקום אחד מובן שאינו לאורה (גור אריה). ובגמ' אמרו (מנחות פו:) "ויקחו אליך (כז,כ) ולא לי, לא לאורה אני צריך, שולחן בצפון מנורה בדרום, א"ר אלעזר לא לאכילה אני צריך ולא לאורה אני צריך". פרש"י שהמזבח באמצע ואין המנורה מאירה על השולחן, וזה שלא כדרך בני אדם שמביאין את המנורה אל השולחן. וקשה למה הראו ענין זה דוק בעבודת המנורה, והרי יש לומר כן בכל הקרבנות,

שמן הכשר למנורה בבית המקדש

הג"ר דוד הכהן שבדרון שליט"א

ואגב מצוה לפרסם הוציא מהטעות המצויה מלשון של רש"י עה"ת "טיפה ראשונה" וסבורים ש"טיפה" כלשוננו, ובאמת הכוונה כבישה ראשונה **מבואר במנחות שם וברא"ם על פירש"י עה"ת**. טעות נוספת שנכנסה אלינו שאת הפמורה הדליק הכהן הגדול, כי בפ' בהעלותך הדליק אהרן הכהן, וסבורים שזה הדין. ובאמת כבר תמהו תו"י יומא כ"ד: מדוע נצטווה אהרן הרי א"צ כה"ג, וגם לריטב"א שם דבעינן כהן, אבל א"צ כהן גדול.

ובברייתא שם פ"ו: היתה הו"א ששמן הכשר למנורה פסול למנחות ממש"כ "שמן כתיב למאור" ולא למנחות, וילפינן ממש"כ "ועשרן סלת בלול וגו'" דכשר למנחות, וכבר תמה שם בטהרת הקדש דמדוע נאמר ששמן הכשר למנורה שהוא במעלה על שאר השמנים יהיה פסול למנחות, והביא שם מר' אליהו מזרחי שביאר (וכן אמרו לנו בבית הבד) שהזית המשובח יותר הוא **מר יותר**, שזו תכונת הזית, ולכן יש לטעון בקורה כדי למתק את המירות. ובהיות שלמנורה אין לטעון בקורה, לכן למנחות שהם לאכילה - יש לפסול שמן של זית מר, אלא בעינן למילף מקרא דכשר. הרי לנו כי השמן של המנורה אינו כ"כ טוב לאכילה. [אמנם יתכן דראוי לאכילה בדוחק].

ושמא נאמר כיון דבמנורה היה שמן זית "ך", בכלל הזך שיהיה ראוי לאכילה בלי תערובות דברים שמקלקלים אותו מאכילה. הנה מבואר ברמ"א עה"ת בטהרת הקודש בסוגיה שם (וכן עושים בבתי הבד) שטוחנים את הזיתים ומשהים אותם בחביות השמן ואז צלול הרבה יותר מהשמן שיצא בכבישה הראשונה. ומבואר דעיקר קפידת התורה ב'זך' שיהיו משמן המזוכך מעיקרו, לא שעבר תהליך לזכוכו, וכ"ה באלשיך שמות (כ"ז כ' עיי"ש).

ובאמת כל השמנים הנמצאים בשוק הינם מזיזים שנטחנו, ופסולים למנורה, וא"כ אין לנו שמן הכשר למנורה ממש. אלא שאמרו חידוש בשם מרן זצ"ל דעדין יש מעלה כפי כמה שיותר קרוב לשמן שהיה בביהמ"ק.

שמן העשוי מגרעינים: כיום בשמן למאור שכתוב 100% גפת - הכוונה שעשוי מגרעינים. ואמרו בשם מרן זצ"ל שאינו זית, דגרעין הזית אינו זית, וכתב לי הגר"צ קוק שליט"א שיש תלתות זאת במחלוקת הראשונים בענין הברכה על גרעיני הפירות ואכמ"ל.

ובגוף הדבר אכן רבינו אפרים בפרשת תצוה (הובא בדעת זקנים מבעלי התוס') כ' שאין עושים שמן מגרעינים כי אינו יוצא זך, ומבואר שקרוי שמן זית אלא שאינו צלול. [ויל"ע כיום שהשמן למאור עובר תהליכי צלילות יותר מהשמנים הזכים שבעבר, אולי יהיה מקום להכשיר].

בדרכי משה או"ח (תרע"ג א') כתב שהטעם שמצוה מן המובחר להדליק בשמן זית כי צליל נהוריה, (כמבואר בגמרא שבת כ"ג.), והוסיף עוד טעם מהכל בו (סימן מ"ד ד') לפי שבו היה הנס. (וקצת צ"ג מדוע נתן טעם אחר מהטעם של הגמ').

ומרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל (הובא בספרי הגר"י אפרתי והגר"צ קוק, וגם בתשובות והנהגות) יצא עפ"ז לחדש שיש מעלה להדליק בשמן הכשר למנורה שבביהמ"ק, ואמר עוד ג' דינים בשמן הכשר למנורה בביהמ"ק: א. שמן מבושל פסול למנורה. ב. שמן שאינו ראוי לאכילה פסול למנורה. ג. שמן שעשוי מגרעיני הזית אינו קרוי שמן זית כלל.

וכמוכן שאחר שחורה זקן - לא באנו כאן להכריע מאומה, רק לדון בקרקע בעזה"י בדברים ובמצאיות, וכדרכה של תורה.

שמן מבושל: ע"פ חידושו של מרן נקטו שהשמן המפוסטר (המצוי בשוק, כל שאינו מכבישה קרה) הוא כמבושל, ואינו כשר לביהמ"ק. והנה בפרק תשיעי במנחות שנויים כל הפסולים והכשרים והמעלות של שמן זית למנורה, ולא מוזכר פסול בשמן מבושל. ואדרבה במשנה אח"כ לגבי יין מבואר במשנה שיין מבושל פסול, ואילו לגבי שמן לא נזכר ששמן מבושל פסול.

אלא שבברייתא בדף פ"ו. "תנו רבנן שמן זית כבוש שלוק שרוי, ושל שמרים ושל ריח רע - לא יביא ואם הביא פסול", ולפ"ז נראה ששמן כבוש דהיינו מבושל פסול. אבל המדקדק בלשון הברייתא רואה דברייתא כתוב שמן זית כבוש ואח"כ כתוב ושל שמרים וכו', והיינו דברייתא קאי על הזית שהוא כבוש, ופסול כי הוא פגום שאין יכולים להוציא ממנו שמן רק ע"י כבישה (כמבואר במשנה פ"ה: עיי"ש), אבל בשל שמרים וריח רע קאי אשמן, ולכן שם כתוב "ושל שמרים" שהכוונה שמן שיצא מן השמרים, אבל אין הזית עצמו שמרים, וכן פירש"י כת"י שם, וכן מפורש ברמב"ם (איסור"מ ו,ד) וז"ל "ואלו הם השמנים הפסולים וכו' של זיתים כבושים וכו' או שמן של שמרים וכו' ע"כ. ובגוף הפיסטור העיד (שו"מ תו"מ בבית הבד) כי חום מיקר רק מ- 30 מעלות, ואכמ"ל אם חום כזה הוא כמבושל, (ויתכן שבאמת ביטול שמן נחשב לפי העניין ולא כשיעור הרגיל, וצ"ע).

שמן שאינו ראוי לאכילה: רבות חפשי וחוקרת, וגם למפיצי השמועה בשם מרן זצ"ל בשמו שאלתי, ולא העליתי מקור ברור לדבר זה שהשמן של המנורה צריך שיהיה ראוי לאכילה. והנה מבואר במנחות (מדף פ"ה: עד פ"ו:) דדרגות במעלת השמנים, ובגמרא פ"ו. מבואר שהשמן הכשר למנורה הוא הכתישה הראשונה של הזיתים -

שלך לעולם עומדת - נצחיות המועדים שתקנו רבנו

הגאון רבי נועם חיים טאוב שליט"א מרבני ישי' תורה בתפארתה • מתוך שיעור שנמסר בשלוחה 3 - ליל זאת חנוכה תשפ"ב

לעולם עומדת, ויחסו בכך את ענין נר החנוכה כהמשך וקיום נצחי לחנוכה בית שני. ויש להעמיק למצוא במה משלימות זו או זו, ומתוך מה לזכור לשני עניינים אלו השייכים למקדש, זה מתוך עניינו של הפורים וזה מתוך עניינו של חנוכה.

ונראה שמהלך הזכיה שתשרה השכינה בתוך ישראל תחילתו עבודה וסופו מתנה. וכך היה מתחילה במשכן, שמיד מתוך כריתת הברית וקבלת לחות שניות ביוכ"פ נצטוו על המשכן, והזדרזו בתרומת המשכן ובהקמתו עד חנוכה, ועד שזכו שתשרה בו השכינה בר"ח ניסן. ואף מתחילה היה היעוד שמתוך מתן תורה יזכו ישראל שבידידת מרע"ה עם הלוחות יתנו בארון ולבנות את המשכן, אלא שנטרפה השעה וחסאו בעגל. ומונח בכך שכדי לזכות להשראת השכינה היו צריכים לעמוד באותו נסיון עצום של העגל, ורק מתוך שהיו עומדים בו בזה גופא היו זוכים למשכן, העומד על עבודתם של ישראל.

ומקביל לכך היה מהלך בית שני, שמתוך קבלת התורה מאהבה זכו לביאה שניה ולבנות את בית שני, אך עיקר גילוי כבודו של בית שני ועיקר תוכו היה בנסי החנוכה, שרק מתוכם היה ניכר רצונו של השי"ת בבית שני, והוא מפורש בפסוקים בנבואת חגי (ב) וזכריה (ט מפסוק יב ואילך), ולזכות לכך היו צריכים מתוך קבלת התורה שחזרו וקבלו מאהבה להעמיד מהלך שלם של עבודה, הן בבנין בית שני מתוך מסירות גדולה, כמבואר באיריות בנביא, והן לעמוד בכל משברי נסיונות גלות יון, ומתוך כך זכו לגילוי רצון השי"ת לשרות בתוכנו בחנוכה בית חשמונאי.

ונמצא, שבפורים זכו ישראל להעמיד את האדנים והיסוד לבנין הבית, בכך שהעמידו את כח הצבור ואחדותו בתקנת מתנות לאבינים, העומדת לצרף את ישראל מעין השקלים, ולקבוע בכך מקום להשראת השכינה בישראל. ובחנוכה זכו להנציח את הארת השראת שכינתו של הקב"ה וגילוי רצונו להשיג על ישראל בנרות החנוכה, ששלך לעולם עומדת.

ונהג, חז"ל דרשו במד"ר בראשית את מהלך יסוד הבריא שמונח בו שרשים לכל מהלך הגלויות, ואמר,

ר"ש בן לקיש פתר קריא בגלויות, והארץ היתה תהו זה גלות בבל שנאמר (ירמיה ד) ראיתי את הארץ והנה תהו, ובהו זה גלות מדי (אסתר ו) ויבהילו להביא את המן, וחושך זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן שהיתה אומרת להם, כתבו על קרן השור שאין לכם חלק בא-להי ישראל, על פני תהום זה גלות ממלכת הרשעה שאין להם חקר כמו התהום

ויש בזה הארה נפלאה, שהרי בבריא העולם התפרש מאמר להפקיע את החושך, ופשט הכתוב שבו הונח עיקר ושורש ההפקעה של כל מצב התהו ובהו והחושך. ומכיון שראו חז"ל שמקום הופעת החושך בימות עולם הוא בגלות יון, הרי שהיציאה מגלות יון שייכת למאמר יהי אור. וענין זה מבואר בדברי המהרש"א בשבת ע"ג, שאמרו שם בגמ',

רבי זירא אשכח לרב יהודה דהוה קאי אפיתחא דבי חמוה, וחזייה דהוה בדיחא דעתיה, ואי בעי מיניה כל חללי עלמא הוה אמר ליה. אמר ליה: מאי טעמא עזיזי מסגן ברישא והדר אימרי. אמר ליה: כברייתו של עולם, דברישא חשוכא והדר נהורא.

וכתב המהרש"א בח"א שם,

נראה דנתכוננו בכל זה לדברים המגיעים לתורה בדרך משל גם בכתבו, וזו"ש מ"ט ע"ז מסגן כו' ע"פ מ"ש דמלכות יון נמשל לעז כמ"ש בדניאל וצפיר העזים הגדיל גו' ישראל נמשלו לשל כמ"ש שה פזורה ישראל גו' ולפי שבבית שני לא עמדו מלכים לישראל מלכים חשמונאי והרדוס עד שמלכו בזמן הבית מקודם מלכות יון אלכסנדר מוקדון ואחריו מלכים אחרים מיון אמר ע"ז מ"ט ע"ז, שהוא מלכות יון, אזלן ברישא למלוך בבית שני ואחר כך אימרי, שהוא מלכות ישראל, וא"ל שכבר נרמו זה בברייתו של עולם דברישא חשיכה כו' שנאמר וחושך על פני תהום גו' והדר נהורא כדכתב יהי אור ואמרו בב"ר וחושך על פני גו' זו יון שהחשיכה עיניהם כו' ואח"כ מלכות חשמונאי שהוא אור שמלכו בנס נרות של חנוכה.

ושמענו שנקודת היציאה מגלות יון - היה מונח בה הענין הגדול שהתפרש בתורה על היציאה מהחושך שמחשיכה מציאות העולם והטבע, והאומות השקועות בטבע וכל עניינם להשליט בדעתם על דעת אנשי העולם את עניינם. והוא המונח בדרכי השגחת ה' שהיציאה מגלות יון תהיה בנס של נרות, שמתוכו קבעו חז"ל להנציח את הדלקת המנורה.

ומכך מבואר מאוד הענין הגדול ששמענו כאן, שלא בכדי היתה תקנה לקבוע מתוך הנס את יסוד כח השראת השכינה בישראל שמתגלה במקדש, בהדלקת המנורה. כי שורש הזכיה לכך היה במה שבמסירות נפשם של ישראל זכו לצד שייכות לתכלית תיקון העולם, שיתגלה מאמר 'ויהי אור' מכח מעשיהם של ישראל, להפקיע את חשכת הגלות.

מצינו אופי בולט בשני המועדים שתקנו רבנו כלפי נצחיות קביעותם. בפורים 'וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזעורם'. ואף בחנוכה מצאנו משמעות של קביעה נצחית, שבמגיד מישרים פ' ויקהל גרס שכל המועדים יהיו בטלים חוץ מחנוכה ופורים. ומצינו בעיקר תקנת מצות נר חנוכה שאמרו חז"ל במד"ר, הביאו הרמב"ן ריש בהעלותך, שלך לעולם עומדת, וזכו ישראל לשייכות נצחית למצוה השייכת למעין השראת השכינה במקדש במצות הדלקת הנרות, ונשרש בזה בכלל ישראל נקודה נצחית שאינה בטילה של שלמות מענין המקדש. ויתירה מזו, ישנה בליטה מיוחדת של הנצחית כח המקדש בישראל מכח תקנת המצות שחידשו בשני מועדים אלו.

בפורים מצינו ענין נפלא בפסיקתא לקח טוב כי תשא, אשר מבואר בדבריהם ענין יסודי, ראשית, שבין שקלים הוא דין הנוהג לדורות, ואינו היכי תמצוי לחוד מכה הצורך שיהיה שקלים לקרבנות הנתינות לצדקה שאדם חייב בהם, וכולם עומדים תחת השקלים, וכמבואר בגמ' ב"ב ט. א"ר אלעזר בזמן שביהמ"ק קיים אדם שוקל שקלו ומתכפר לו, וכשיו שאין ביהמ"ק קיים אם עושין צדקה מוטב. [והארכנו בזה בס"ד במאמר בגילוי 4 ובשיעור 'לפ' שקלים בשלוחה 3].

ובחנוכה, מצינו בעיקר תקנת מצות נר חנוכה שאמרו חז"ל במד"ר, הביאו הרמב"ן ריש בהעלותך, שלך לעולם עומדת, וביאר שרומז לחנוכה בית חשמונאי. ומבואר שמה שתקנו חז"ל הוא לעשות - מדרבנן - את הדלקת הנר למעין ענף ההדלקת הנרות שבמקדש.

ומבואר עוד במשמעות הר"ן (ט. מדה"ר) שכתב בגדר האיסור להשתמש לאורה - ואפילו תשימש מצוה דכיון שעל ידי נס נעשעה במנורה תקנה עשאוה כמנורה שאין משתמשין בה כלל. ע"כ. וביותר מבואר בדברי הרמב"ן בהשגותיו על הר"מ פ"א מברכות ה"ט, בנידון מתי מברכים 'על', שדן לומר שכל מצוה דרבנן היא כעין רשות, ומברכים עליה 'על', והק' על כך שאם כן -

קשיא לי נר חנוכה ואולי וכו' אי' מפני שזו הברכה הוקבעה על הנרות שבמקדש שהן של תורה לפיכך עשאוהו כשל תורה.

והרי שנקט ענין מופלא, שיסוד תקנת ברכת נ"ח כל כך נסמך על הדלקת נרות במקדש, עד שעשו את ברכתו כשל תורה.

ואולי הוא הענין היותר מופלא בחנוכה, שראו חז"ל לקבוע באופן נצחי, בכל גבולי 'עולם שנה ונפש' הארה זו. בלי גבול מקום, שבוקע מעין הארת המנורה בבתי ישראל בכל מקומות מושביהם. ובלי גבול של זמן, ואף בזמן שלא יהיה בית המקדש קיים, הארה זו ראויה להתקיים בישראל. ואף בזמן המקדש עצמו, מלבד הארת המנורה במקדש קבלו ישראל שייכות בעצמם הארת המנורה, ובכל הנפשות, שכל אחד מישראל מדליק את נר החנוכה.

ויש להבין ביותר, שאין זה נקודה פרטית, של אחת ממצות המקדש, אלא מונח בה הנצחה של תמצית עניינה של הוראה מעין השראת השכינה במקדש בישראל לדורות.

שהנה, דרשו בברייתא בשבת כב: שענין המנורה במקדש היה בה עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, מתוך הנר המערבי ששמנו היה מתחיל וכו' היה מסיים.

ונהג, ענין העדות הוא עיקר עניינו של המשכן, שנקרא בפרשת פקודי משכן העדות, ופירש"י שהוא עדות שמחל הקב"ה לישראל על חטא העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם. וכך היה מעשה, שכל צורת הקמת המשכן באה להכיר שנמחל חטא העגל. שהוא בנין אב למחילת כל עונותיהם של ישראל, וכפשוטו לשון הפסוק, שבזמן שגילה הקב"ה את ה"ג מדות ביקש מרע"ה שתימך תשרה שכינתו ית' בתוכנו, ואף אם יחטאו.

ומבואר שענין השראת השכינה צריך עדות. שלעולם אין מקום להשראת השכינה מצדו ית' לחוד, שכל מציאותו הוא בין שני הכרובים הפונים זה לזה, וכאשר אין ישראל עושים רצונו של מקום ולא מכינים מקום פנוי להשראת השכינה, השכינה מסתלקת בעוונותיהם של ישראל.

וכאשר מבואר שמקום העדות במשכן עצמו על השראת השכינה בישראל היא בענין הנרות, הרי שנבחר ענין המנורה לגלות את הנקודה העיקרית של כל עניינו של המשכן.

ובזה נבין כמה גדול משמעות הענין שראו חז"ל לקבוע באופן נצחי את הנקודה הפנימית של כל ענין המשכן. ולקחו לכך את אותו ענין המורה על מה שדלקו הנרות שמנה ימים, שהיה בו הוראה שלימה על חזרת רצון השי"ת להשרות שכינתו בישראל. וראו חז"ל לקבוע שמונח בזה גילוי רצון נצחי, עד שניתן לעשות לו צד של קיום לעולם.

בתקנת חנוכה ופורים לדורות - מונח היסוד והתכלית של המקדש

ונמצא ששתי תקנות חנוכה ופורים שהעמידו בהם שייכות לכח ביהמ"ק באופן נצחי, ושתייהן אלו מתוך שני המועדים שחידשו חז"ל, חנוכה ופורים. האחת היא הענין שנתבאר, העמידת כח כפרת השקלים לדורות, בתקנת מתנות לאבינים. והשנית, הדלקת נר חנוכה עליה אמרו חז"ל 'שלך

עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל - המשך

וזהו ה'שם גדול וקדוש בעולמך' שנגלה כאן. סדר הנהגה מעל גבי תפיסת החולל של חכמת יון, איך שכל סדר ההנהגה החיצונית כולו בנוי על פי הקו העליון שמנהיג ומשתית את סדרו כאן, מתוך כך מתבטל כל ההילוך של שוק העולם, סדרי מלכים ומלחמותיהם שכל מהלכם הוא טבעו של עולם, בכח העמדת העבודה הראוי בעסק המנורה שהוא שרש הגילוי, נתגלה עדות לכל באי עולם, שישראל מונהגים על פי סדר עליון יותר.

ואמנם ישועה זו עדין היתה רק בגדר 'נר', אבל לעת"ל נאמר בישיעה 'למען ציון לא אחשה וכו' וישועתה כלפידי יבער.

ורמו רמזה המשנה בב"ק - המקום היחיד שזוכר במשנה נר חנוכה - גמל טעון פשתן ועובר ברה"ר ר"י אומר בנר חנוכה פטור. וכל בר לבב שומע כאן את דרשת חז"ל שהביא רש"י בר"פ יושב, 'הפחמי הזה שראה את הגמל טעון פשתן שיעבור ותמה איך יכנס כל הפשתן הזה, אמרו לו ניצוץ אחד מפטישך שורף כל הפשתן הזה, כשראה יעקב כל אלופי עשו אמרו לו ניצוץ משלך מכלה את כולם.'

אלופי עשו עוטים לבוש פשתן, היינו הלבוש החיצוני של העולם הנראה בחיצוניותו בעל נפש גדול ותופס נוכחות גדולה, אולם גץ ניצוץ אחד של אמת פנימית מבטלת את כל הנפש הזה.

הוא דבר ה' אל ורובבל לאמר לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה'.

בנס חנוכה נתגלה שם גדול וקדוש בעולמך. מול חכמי המדע נתגלה, שסדרי העולם מתנהלים על

שאלה שהעסיקה את 'בית המדרש'

של קו קול מהיכל (שלוחה 2)

"ולא מצאו אלא פך שמן אחד חתום בחותמו

של כהן גדול" (שבת כא:)

היכן מצינו שאסור להדליק בשמן טמא?

אולי, בכלל, מותר?

הוצאות העלון נתרמו לע"נ מרת רות רחל ב"ר יצחק דוד ע"ה ולהצלחת יונתן בן רחל ולאחריה בת רימת ברוחניות ובשלום בית

קו קול מהיכל 077-2115136 לשמיעת הוראות יש להקיש * בתפריט הראשי

לפרטים בכל ענייני העלון: 050-4127660 או במייל: kol40X20@gmail.com